

Udskriftsdato: 22. februar 2021

KEN nr 9257 af 29/04/2014 (Gældende)

Pressenævnets kendelse i sag nr. 13-70-00559

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 13-70-00559

Pressenævnets kendelse i sag nr. 13-70-00559

Resumé

TV 2s ”Operation X: Smarte forretninger blandt venner” handlede om firmaet Lyoness’ forretningsmetoder. TV 2 havde optaget direktøren med skjult kamera og mødte senere uanmeldt op for at interviewe direktøren, der afslog at medvirke. Normalt bør et medie respektere et afslag, men da direktøren alligevel svarede på nogle spørgsmål, og der var et misforhold mellem oplysninger på de skjulte optagelser og de officielle forklaringer, finder Pressenævnet ikke grundlag for kritik.

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Pressenævnet bemærker indledningsvis, at det ligger uden for nævnets kompetence at pålægge et medie at udlevere råoptagelser. Det ligger ligeledes uden for Pressenævnets kompetence at tage stilling til om forbuddet mod pyramidespil i spilleloven (lov nr. 848 af 1. juli 2010 om spil) er overtrådt. Det henhører under domstolene. Det bemærkes, at Forbrugerombudsmanden heller ikke ses at have taget stilling til lovligheden.

Klagens rettidighed

En klage over TV 2’s tilsidesættelse af god presseskik skal først indgives til TV 2. Klagefristen er tolv uger efter offentliggørelsen, hvis offentliggørelsen er sket efter 1. januar 2014. Klage til Pressenævnet over TV 2’s svar skal indgives senest tolv uger efter, at svaret er kommet frem til klager, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3. Før 1. januar 2014 var klagefristen i begge tilfælde fire uger. Da klagen angår forhold før 2014, var klagefristen fire uger.

Udsendelsen blev bragt den 22. august 2013. [Klager] har ved klagen til Pressenævnet udvidet sin klage med supplerende klagepunkter af 11. november og 3. december 2013. Da de nye klagepunkter ikke tidligere er indbragt for hverken TV 2 eller Pressenævnet, er de indgivet efter udløbet af klagefristen. De klagepunkter afvises derfor som for sene, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3. Derimod finder nævnet, at de underbyggende kommentarer til den oprindelige klage af 24. oktober 2013, der fremgår af brevene af 11. november og 3. december 2013, kan indgå i behandlingen.

Pressenævnet tager herefter blandt andet ikke stilling til klagepunkterne vedrørende brugen af anonyme kilder, Lyoness’ aftaler med samarbejdspartnerne og retssagerne i Østrig.

God presseskik – skjulte optagelser

Pressenævnet finder det som udgangspunkt betænkeligt at bringe optagelser, indhentet ved skjult kamera, uden efterfølgende samtykke. En sådan fremgangsmåde kan kun være berettiget efter en nøje afvejning i hvert enkelt tilfælde af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse. Det er samtidig nævnets opfattelse, at offentlige personer må tåle en mere nærgående og kritisk omtale af deres forhold end andre.

Pressenævnet finder, at de salgs- og indtjeningsmetoder Lyoness – herunder direktør [Klager] – anvender, har samfundsmæssig interesse. Nævnet finder videre, at det kunne være vanskeligt at belyse forholdene omkring Premium-medlemskabet og bonusordningen knyttet hertil uden brug af skjult kamera. Nævnet har herved også lagt vægt på, at Premium-medlemskabet og den tilhørende bonus ikke var uddybet i henvendelsen til Forbrugerombudsmanden. Forretningsbetingelserne

herfor var heller ikke offentligt tilgængelige, men krævede et login. I oplysningerne sendt til TV 2 har [Klager] lagt vægt på, at bonussen genereres via medlemmernes indkøb. Af optagelserne foretaget med skjult kamera fremgår det imidlertid, at man opnår en bonus for at hverve Premium-medlemmer. Nævnet finder således ikke anledning til at udtale kritik af TV 2 for at offentliggøre optagelserne indhentet med skjult kamera.

Nævnet finder heller ikke grundlag for at kritisere TV 2 for ikke at sløre [Klager], der er direktør i Lyoness' danske afdeling, ved offentliggørelsen af optagelserne indhentet med skjult kamera.

God presseskik – konfrontationen

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at meddelelser, der kan krænke privatlivets fred, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale. Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse, jf. punkt B.1.

I det konkrete tilfælde havde TV 2s muldvarp inviteret [Klager] til et forretningsmøde i en lejlighed under dække af at ville tale om Lyoness. Ved mødets start kom Operation X's vært ind i lokalet og gav sig til kende og oplyste, at TV 2 gerne ville lave et interview. [Klager] afviste og bad om, at TV 2 i stedet sendte en e-mail. Inden han forlod lejligheden, svarede han alligevel på nogle spørgsmål. I den efterfølgende korrespondance med TV 2 gav han udtryk for, at han ikke ønskede optagelserne vist, men afviste samtidigt at stille op til interview.

Sædvanligvis bør et medie acceptere, hvis en person afviser at medvirke ved en tv-optagelse. Der er imidlertid et misforhold mellem de officielle oplysninger om forretningsmodellen i det selskab, hvor [Klager] er direktør, og i de oplysninger, som fremkommer på de skjulte optagelser. Endvidere valgte [Klager] under konfrontationen på en neutral lokalitet at svare på visse spørgsmål. Pressenævnet finder efter en samlet vurdering ikke grundlag for at kritisere TV 2 for at offentliggøre optagelsen fra konfrontationen.

Nævnet finder heller ikke øvrigt grundlag for at udtale kritik af TV 2.

[Klager] har ved advokat Bjarke Vejby klaget over en udsendelse på TV 2 den 22. august 2013, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager] er direktør i Lyoness Danmark ApS (Lyoness).

1 Sagsfremstilling

Den påklagede udsendelse

TV 2 bragte den 22. august 2013 kl. 20.00 udsendelsen ”Operation X: Smarte forretninger blandt venner”. Udsendelsen forholdt sig kritisk til Multi Level Marketing og pyramidespil. Pyramidespil er forbudt i henhold til spilleloven. I udsendelsen omtales strukturen i Lyoness.

Af udsendelsen fremgår blandt andet følgende:

”[...]

Studievært: Ifølge firmaet selv er Lyoness verdens største indkøbsforening, hvor medlemmerne kan få rabat ved at bruge deres medlemskort i udvalgte butikker.

Læses op fra Lyoness.net: ”Med Lyoness får du penge tilbage hver gang, du køber ind hos en loyalitetspartner – og det hver uge. Det kan hurtigt blive til flere tusinde kroner om året.

[...]”

Studievært: Ifølge Lyoness kan man altså få rabat på sine indkøb med sådan et kort her [blåt kort holdes op], og hvis man deler kortet ud til andre, kan man få del af deres rabat også. Problemet er bare, at der ikke rigtig er så mange steder, man kan bruge kortet. Faktisk er der kun ét enkelt sted, man, indtil nu, kan bruge kortet i hele København, og det er herinde hos Golden Pizza i København Nordvest.

[...]

Man kan altså ikke bruge det her kort til ret meget endnu, men spørgsmålet er, om der ikke også foregår andre ting i det her store internationale firma. Operation X har i hvert fald fået henvendelser fra folk, som er forsøgt hvervet ind i noget, de synes, minder om et pyramidespil. Vi har derfor henvendt os til Lyoness for at høre, om vi kan få en forretningspræsentation.

[...]

Præsentationen skal igen foregå i vores lejlighed, men denne gang lader vi en af redaktionens andre journalister optræde som interesseret kunde.

Repræsentant, Lyoness (fra optagelser indhentet med skjult kamera. Af skærbilledet fremgår teksten "SKJULT KAMERA" ved udtalelser fra repræsentanten): I kraft af at vi er en international indkøbsforening, så repræsenterer vi jo meget større købervolumen, og det betyder jo også, at man kan ramme nogle helt andre rabatter, og så skal du kunne bruge det i hele verden. Et kort. One card, ikke? One to rule them all. Ja ja, den fandt jeg lige på i går.

Studievært (henvendt til kameraet): Som udgangspunkt er Lyoness altså blot en indkøbsforening, hvor man kan få rabat på sit blå kort, der oven i købet er gratis, og det er jo sådan set fint nok. Men så har Lyoness en lille overbygning, hvor konstruktionen begynder at ligne en pyramide. Man kan nemlig dele blå rabatkort ud til venner og familie, der deler videre ud til deres venner og på den måde for del i deres rabat også. Der er dog et lille problem.

Repræsentant, Lyoness (skjulte optagelser): Problemet er, at hvis jeg får et blå kort, for eksempel, af min kammerat, og så går ind og kigger, så kan jeg ikke rigtig bruge det til nogen steder endnu. Jo, der er nogle netbutikker og sådan, men ikke noget, hvor jeg sådan lige, i min hverdag lige i øjeblikket.

Studievært: Da der er meget få fysiske butikker og et begrænset antal netbutikker, hvor man kan bruge kortet, så siger Lyoness, at vi ikke skal dele det blå kort ud.

Repræsentant, Lyoness (skjulte optagelser): Der er en bedre måde, og det er det her [holder guld kort op foran det skjulte kamera], fordi lige nu har vi ikke brug for almindelige kunder. Og det er her det her kort kommer ind, det er her, hvad skal man sige, Premium-medlemmerne kommer ind.

Studievært: Vi skal i stedet blive Premium-medlem og guldkortholder. Så er det godt nok ikke gratis, for nu skal vi betale 18.750 kroner, altså en form for indskud, og så skal vi, ja, ud at finde familie og venner, som også vil investere 18.750 kroner i et guldkort.

Repræsentant, Lyoness (skjulte optagelser): Hvem kender I hver især? Så sætter vi og kigger lidt på navnelisten, man kan lave, hvem kender I, man sidder altid og tænker på en fire, fem, seks personer, man allerede har i hovedet. De her fem personer dem hjælper vi også, så de også i teorien får fem personer hver især. Og i teorien så vil de fem jo også kunne finde fem over tid.

Studievært: Når vi hverver nye Premium-medlemmer, får vi provision og bonus af deres indbetaling på 18.750 kr. Det får vi også, når de igen hverver flere, som igen hverver flere og så videre og så videre. Vi skal altså arbejde lidt for, at systemet fungerer. Til gengæld kommer man til at tjene penge. Sindssygt mange penge.

Repræsentant, Lyoness (skjulte optagelser): Det er helt sindssygt, hvad man kan generere. Det er altså cirka 24.000 euro passivt om måneden. Venner det er altså 180.000 danske.

Studievært: Hvordan systemet helt nøjagtigt fungerer, er dog meget svært for sælgeren at forklare.

Repræsentant, Lyoness (skjulte optagelser): Det, jeg kommer ind på nu, er meget kompliceret. Helt seriøst. Det er rigtig kompliceret. Det tog mig lang tid, før jeg forstod det. Det er heller ikke så vigtigt, at man forstår det hundrede procent, første gang man ser det, fordi det er meget kompliceret. Men det er, tro mig, det fungerer, man behøver ikke at kende, man behøver ikke at have forstand på det.

Studievært: Det er altså meget kompliceret, og man behøver ikke at have forstand på det. Men jeg har da forstået så meget, at man køber sig ind i et system, som i sin opbygning minder meget om en pyramide.

[Udsendelsen fortsætter med en beskrivelse af nogle retssager i Østrig, hvor den østrigske afdeling af Lyoness er stævnet.]

Studievært: I Østrig er anklagemyndigheden i øjeblikket i gang med en efterforskning af Lyoness for dels at være et pyramidespil men også for bedrageri. Men de mange problemer i Østrig fik vores journalist herhjemme i Danmark intet at vide om, da vi købte os ind i konceptet. Vi vil gerne vide, hvad man som premiummedlem bliver oplært i at fortælle, når man skal sælge konceptet videre til venner og familie. Derfor er vores journalist nu på vej ind til et træningsmøde på cafeen i stormagasinet Illum.

[Udsendelsen fortsætter med en omtale af det påståede samarbejde mellem Lyoness og andre virksomheder.]

[Klager], direktør, Lyoness Danmark (skjulte optagelser): Det her, de her penge det er et depositum eller et indskud.

Studievært: Igen får vi altså bekræftet, at der er tale om et indskud, og at det er disse indskud, der skaber omsætningen i firmaet.

[Klager] (skjulte optagelser): Lige nu er det jo ikke penge, der bliver shoppet for. Lige nu er det det, der hedder en kunstig omsætning, fordi, det er jo ikke det, der bliver omsat for, eller handlet for lige nu.

Muldvarp: Nej.

[Klager] (skjulte optagelser): Det er det ikke. Så det er en kunstig omsætning, du har lige nu, du skaber dig ved hjælp af dit netværk.

Muldvarp: Ja.

[Klager] (skjulte optagelser): Så er der lige pludselig en masse mennesker, der har betalt nogle penge [18.750 kroner], og de bliver brugt til at udbetale en bonus til dig.

Studievært: Umiddelbart lyder det jo som et regulært pyramidespil, men ifølge direktøren for Lyoness er det godkendt af Forbrugerombudsmanden.

[Klager] (skjulte optagelser): Du kan sagtens sige: ”jeg har snakket med direktøren, og det er godkendt af Forbrugerombudsmanden”. Vi har ingen juridiske problemer. Vi har eksisteret i ti år i 41 lande. Vi har ikke tabt nogen retssager, og der er ikke nogen juridisk, de har det, der hedder clean legal record, så der er ikke noget at komme efter.

Studievært: Som vi ved fra Østrig, så er der faktisk noget at komme efter. Lyoness har masser af juridiske problemer, og Lyoness har tabt retssager. Desuden har vi tjekket, om det er rigtigt, at Forbrugerombudsmanden har godkendt Lyoness, og det passer heller ikke. Og så fik vi bekræftet, at der er tale om en kunstig omsætning, hvor indtjeningen hovedsagligt stammer fra hvervningen af nye medlemmer. Dermed lever Lyoness også op til det sidste punkt på vores tjekliste over ting, som kan være med til at karakterisere et pyramidespil. Jeg er taget tilbage til Mogens Bjerre fra Copenhagen Business School for at få hans vurdering af lejernes forretningskoncept. Situationen er lidt den samme. Vi har betalt et indskud, vi får at vide, at vi skal lave vennehvervning, og så får vi stillet en stor indtjening i udsigt, om ganske få år kan vi tjene rigtig mange penge.

Mogens Bjerre, lektor, institut for marketing, CBS: Jamen det lyder som den klassiske historie, så vi er tilbage i, at vi skal have opbygget et netværk, som skal, på baggrund af indskuddet, skal skabe en bonus-

betaling til dig, og dem, der er over dig. I tilfældet her er der oven i købet tale om, at når man foretager indskuddet, så bliver der brugt, det bliver brugt til forudbetaling af din bonus, så det er jo helt fantastisk, altså. Så vi er jo helt ude i noget, der er helt, helt løsrevet fra enhver form for almindelig forretningslogik, hvor man skal sælge nogle varer, og først når man har solgt nogle varer, tjener man nogle penge.

[Lektoren beskriver problemer i forhold til markedsføringsloven.]

Studievært: Mogens Bjerre mener altså, at Lyoness på mange punkter ligner et pyramidespil. Lyoness' forretningskoncept med guldkort og løfter om store indtjeningsmuligheder spreder sig i øjeblikket via vennehvervning. Vi har derfor arrangeret endnu et møde med direktøren for Lyoness Danmark, [Klager]. Vi vil nemlig gerne være sikre på at få ham i tale, så han kan forholde sig til vores dokumentation og svare på vores spørgsmål. Direktøren tror, at han skal hjælpe vores journalist med at hverve nye medlemmer til Lyoness, men en af deltagerne i mødet bliver mig. Direktøren for Lyoness Danmark, [Klager], han er herinde nu. Nu prøver vi at se, hvordan han reagerer, når jeg kommer ind. Hej [Klager], [Værten] hedder jeg. Jeg kommer med lidt småkager og et lille kamera.

[...]

Studievært: Fordi, i virkeligheden så har vi arrangeret det [henvendt til [Klager], der har rejst sig op:] – sid ned – lidt for at få dig i tale i forbindelse med, at vi meget gerne vil lave et interview med dig.

[Klager]: Okay, ja.

Studievært: Omkring Lyoness Danmark, hvor du er direktør, og jeg vil spørge dig om nogle ting, som du sagde på sidste møde.

[Klager]: Men der er jeg nødt at sige til dig, at det vil jeg ikke svare på. Jeg vil gerne bede dig om at sende en mail til mig, og du får mit kort med det samme.

Studievært: Prøv at hør vi har optaget dig med skjult kamera på sidste møde. Der siger du, at den omsætning, som Lyoness har, er kunstig [klip fra de skjulte optagelser afspilles]. Det er en af forudsætningerne.

[Klager]: Det er et fortolkningsspørgsmål.

Studievært: Så derfor vil jeg spørge dig, er det?

[Klager]: Nej, vi er et ganske almindeligt shopping community. Ganske almindeligt shopping community. Der er ikke noget, kunstig omsætning, det er en forklaring, så man forstår det. Der er ikke noget, der er kunstigt. Vi har masser af varer og shopping. Ganske almindeligt shopping community, [Værten].

Studievært: Men I har jo bygget hele der her ovenpå, der handler om, at man skal hverve nye medlemmer, og pengene kommer jo fra de nye medlemmers indskud. Det er jo hele den overbygning, I har lavet ovenpå jeres shopping community, som eksperterne kalder pyramidespil. Det er jo ikke shopping community'et eller indkøbsforeningen, der er noget galt med.

[Klager]: Jeg kender ikke definitionen.

Studievært: Vi har lavet sådan en tjekliste med forskellige punkter, der karakteriserer et pyramidespil ud fra de love og regler, der gælder.

[Klager]: Vi er et ganske almindeligt shopping community, det er vi normalt.

Studievært: Kan man få pengene tilbage, når man er gået ind på falske præmisser?

[Klager]: Det kan man sagtens. Sorry, jeg er nødt til at gå. Jeg er ked af det, men jeg har ikke stillet op i det her.

Studievært (taler til en lukket dør): Kan vi få vores 18.750 kroner tilbage, [Klager]?

Studievært (henvendt til kameraet): Vi har nu skrevet til direktøren i Lyoness, [Klager]. Vi har sendt ham udskrifter af de skjulte optagelser, og vi har givet ham god tid til at forberede sig til et interview. Men direktøren for Lyoness ønsker ikke at deltage i et interview. I stedet for har vi fået denne 37 sider

lange skrivelse fra Lyoness' advokat. Lyoness oplyser nu, at indbetalingerne på 18.750 kroner er en forudbetaling, som giver Premium-medlemmer mulighed for at foretage en overspringshandling, og i modsætning til det, vi fik at vide, skriver Lyoness nu, at deres omsætning stammer fra den handel, der bliver lavet med blandt andet deres blå rabatkort. Og så er det jo, at jeg gerne vil stille modspørgsmålene. Hvor sker al den handel for danske Lyoness-medlemmer? Hos Golden Pizza? Og hvordan kan det være, at vi fik noget andet at vide, da I troede, at vi var medlemmer og ikke journalister? Men det er jo lidt svært at interviewe en bunke papir. [...] Om vi får vores penge tilbage, ja, det har Lyoness ikke svaret på. [...]

Operation X kan ikke sige, om Kyäni, Lyoness eller nogle af de mange andre Multi Level Marketing-firmaer er ulovlige pyramidespil. Det skal afgøres ved en domstol. Men så længe, at de myndigheder, der er sat til at forvalte loven, ikke rejser sager, ja, så er der ingen, der kan sige, om loven bliver overholdt eller ej.

[...]"

Forløbet forud for offentliggørelse

Den 19. juni 2013 mødte TV 2 (produktionsselskabet Monday Productions ApS) op og optog [Klager] ("konfrontationen" sidst i udsendelsen). Herefter var [Klager] og hans advokat på den ene side i dialog med produktionsselskabet Monday Production ApS og TV 2 ved deres advokat, advokat Asger Bagge-Jørgensen, på den anden. Parterne har fremlagt korrespondancen for Pressenævnet. Nedenfor er gengivet dele af den efterfølgende korrespondance.

[Klager] har også fremlagt Lyoness' korrespondance med Forbrugerombudsmanden. Af Lyoness' anmodning om forhåndsbesked af 26. november 2012 til Forbrugerombudsmanden vedrørende lovligheden af Lyoness' loyalitetsprogram fremgår blandt andet:

"[...]

Medlemskabet hos Lyoness er gratis, jf. punkt 12 i Forretningsbetingelserne.

[...]

1.1.2 Medlemsfordel

Som medlem hos Lyoness får man en procentdel af de penge tilbage, som man har købt ind for hos Partnerselskaber ("Cashback-fordel").

[...]

Såfremt et medlem har hvervet en person til Lyoness loyalitetsprogrammet, tilskrives op til 0,5 % af denne persons indkøbsomsætning til medlemmet. Hverver denne person ligeledes et nyt medlem, tilskrives på samme vis op til 0,5 % af dette medlems omsætning til det "oprindelige" medlem. Fordelen omfatter således 1. og 2. led i venskabskæden.

1.1.3 Udvidede medlemsfordel

[...]

De udvidende medlemsfordele bliver hovedsageligt benyttet af erhvervsdrivende, og samlet set er det kun 3-4 % af Lyoness medlemmer, der gør brug af de udvidede medlemsfordel.

Det udvidede medlemskab består i, at medlemmet ved indkøb hos Partnerselskaberne – udover Cashback-fordelen (se ovenfor) – kan optjene et bestemt beløb på en loyalitetskonto, den såkaldte "loyalitetsfordel".

[...]

Når man deltager i Lyoness' udvidede medlemsfordel, får man tilbudt en række gratis kurser, der skal lære medlemmet om de enkelte fordele og de regler, der skal overholdes i forbindelse med hvervningen af nye medlemmer. Endvidere får medlemmerne udleveret markedsføringsmaterialet, herunder en liste over do's and dont's.

[...]

4.1.1 Pyramidisk struktur

Det er vores opfattelse, at Lyoness loyalitetsprogram ikke er et pyramidespil. Pengestrømmen i konceptet er således, at et medlem betaler en købspris for en vare, og i den forbindelse tilgår en del af købsprisen Lyoness programmet. Pengestrømmen er således cirkulær, ikke pyramidisk.

[...]

4.1.3 Udsigt til økonomisk vinding

Den anden forudsætning for et pyramidespil er, at deltagerne stilles økonomisk vinding i udsigt. I Lyoness konceptet er der hovedsageligt lagt op til, at deltagerne kan opnå besparelser.

4.1.4 Økonomisk vinding hidrører hovedsageligt fra andre medlemmers indskud

[...]

Den ”økonomiske vinding” – eller den besparelse, som medlemmet opnår, hidrører hovedsageligt [fra] den medlemsfordel, som Lyoness forhandler sig frem til over for Partnerselskaberne.

Besparelserne kan således opnås uafhængigt af, om medlemmet hverver nye personer til at deltage i Lyoness eller ej.

[...]

4.2 Vennehvervning

Lyoness loyalitetsprogram lægger op til, at medlemmer opfordres til at hverve andre venner.

[...]”

Af de ”Almindelige forretningsbetingelser for medlemmer af Lyoness” fra april 2012 fremgår blandt andet:

”2.) Kontraktligt grundlag

[...]

2.2 For kontrakten mellem Lyoness og medlemmet gælder registreringsblanketterne fra Lyoness eller onlineregistreringsformularen samt disse almindelige forretningsbetingelser. For de udvidede medlemsfordele gælder afsnit 7.5. Afvigelser herfra accepteres ikke af Lyoness.

[...]

7.) Medlemsfordele fra loyalitetsprogrammet

[...]

7.5. Medlemmer har under bestemte forudsætninger endvidere mulighed for at opnå udvidede medlemsfordele eller blive Premium-medlem gennem egne indkøb og indkøb foretaget af alle direkte eller indirekte hvervede medlemmer. Betingelserne, som gælder for de udvidede medlemsfordele, kan hentes frem i det personlige Online-Office på www.lyoness.dk (loginområde). Her findes også en detaljeret beskrivelse af betingelserne for udbetalinger.”

Lyoness uddybede ved e-mail af 28. januar 2013 sit brev til Forbrugerombudsmanden med to spørgsmål. Af Forbrugerombudsmandens svar af 19. februar 2013 fremgår det blandt andet:

”Som vi tidligere har meddelt Dem, kan Forbrugerombudsmanden ikke tage stilling til spørgsmålet om overholdelse af forbuddet mod pyramidespil i spilleloven, ligesom vi heller ikke har vurderet eventuelle spørgsmål i relation til Deres bemærkninger om persondatabeskyttelsesloven.

Ligeledes kan Forbrugerombudsmanden ikke påtage sig generelt at tage stilling til et helt forretningskoncept og dens eventuelle overensstemmelse med lovgivningen.

[...]

Spørgsmål 1: Anvisning af lovlige måder at hverve nye medlemmer på:

[...]

En erhvervsdrivende, der præmierer en person for at skaffe en ny kunde, uden at anvise en lovlig måde at henvende sig på, vil imidlertid normalt handle i strid med god markedsføringskik, jf. markedsføringslovens § 1.

Hvis personen henvender sig på en ulovlig måde, vil virksomheden efter omstændighederne kunne anses for at medvirke til overtrædelse af markedsføringslovens § 6 eller forbrugeraftalelovens § 6.

Lyoness bør derfor vejlede sine medlemmer om, at de ikke uden forudgående anmodning må rette henvendelse til venner eller familie angående medlemskab af Lyoness.

Dette finder vi ikke på helt tilstrækkelig vis er opfyldt ved, at Lyoness skriver, at medlemmet ikke må ”kontakte dine venner og familie udelukkende med den hensigt at fremme Lyoness på deres arbejdspladser eller i deres hjem.” Det bør derfor præciseres, at der skal være en forudgående anmodning.

Spørgsmål 2: Det økonomiske incitament ved vennehvervning

Det er Forbrugerombudsmandens opfattelse, at vennehvervning som er afledt af egne økonomiske interesser kan være i strid med god markedsføringskik, jf. markedsføringslovens § 1.

I vurderingen af dette indgår bl.a. størrelsen af den økonomiske gevinst i forbindelse med hvervningen og de metoder, der anvendes til hvervning.

Forbrugerombudsmanden kan ikke på det foreliggende grundlag tage stilling til, om dette skulle være tilfældet, idet det vil afhænge af de konkrete omstændigheder i forbindelse med udbredelsen af konceptet.”

Samme dag som TV 2 kom til stede og optog [Klager], den 19. juni 2013, sendte Monday Productions ApS efterfølgende en e-mail til [Klager]. Heraf fremgår blandt andet følgende:

”[...]

I øvrigt vil vi gerne spørge dig om følgende emner:

Hvervning af nye medlemmer

Hvor pengene til bonusser op i systemet kommer fra

Hvilke aftaler I har indgået med Loyalitetspartnerne

[...]”

Af e-mail af 21. juni 2013 (skrevet på engelsk) fra [Klager] til TV 2 og Monday Production ApS fremgår det blandt andet, at [Klager] ikke samtykker til offentliggørelse af de skjulte optagelser. Han skriver i den forbindelse, at produktionsselskabet i stedet kunne have spurgt ham direkte, samt at han er indstillet på at svare på alle spørgsmål i relation til Lyoness.

Af e-mail af 24. juni 2013 fra Monday Production ApS til [Klager] fremgår det blandt andet:

”Da vi kan forstå, du mener, at du i et interview ville komme med de samme oplysninger, som fremgår af de skjulte optagelser med både dig og distributøren, er du, som tidligere nævnt, velkommen til at stille op til et nyt interview med disse oplysninger.

Såfremt du ønsker at se de skjulte optagelser igennem og kommentere dem i et nyt interview, vil jeg bede dig om at vende tilbage med en besked herom inden torsdag kl. 15, [...]”

I [Klager]s e-mail af 27. juni 2013 (på engelsk) til TV 2 og Monday Production ApS understreger han igen, at han ikke ønsker de skjulte optagelser offentliggjort. TV 2 oplyste ved e-mail af 28. juni 2013, at de fandt offentliggørelsen af optagelserne berettiget.

Ved e-mail af 3. juli 2013 gjorde klagers advokat TV 2 opmærksom på, at [Klager] ikke ønskede tv-optagelserne bragt. Af e-mailen fremgår videre:

”Min klient har valgt ikke at stille op i et direkte TV-interview, hvorved bemærkes, at dette ikke på nogen måde kan tages til indtægt for andet og mere, end et valg mellem to måder at besvare spørgsmål og oplyse de forhold, som måtte interessere Operation X.

[...]

For god ordens skyld skal det understreges, at ovennævnte beslutninger [ønsket om optagelserne ikke offentliggøres] ikke lader sig ændre, f.eks. i forbindelse med en efterfølgende mail-udveksling med Operation X, medmindre jeg på tryk meddeler TV 2, at der er sket et holdningsskrift vedrørende kommunikationsform eller visning af skjulte optagelser.

[...]

Min klient vil i øvrigt redegøre punkt for punkt for, at de oplysninger, som fremgår af udskriftet fra de skjulte optagelser, er tilgængelige i forvejen, eller umiddelbart kan afdækkes ved Q og A [Questions & answers].

[...]”

Af e-mail af 10. juli 2013 fra TV 2's advokat til [Klager]s advokat fremgår det blandt andet:

”[...] Det bemærkes, at der efter redaktionens vurdering er væsentlig uoverensstemmelse mellem den måde, din klient præsenterer sig på sin hjemmeside og de oplysninger, der dokumenterbart gives til en potentiel kunde.

[...]”

[Klager] oplyste ved e-mail af 24. juli 2013, at han var uenig. Af e-mail af 29. juni 2013 fra produktionselskabet til [Klager] fremgår blandt andet:

”[...]”

For en god ordens skyld sender vi hermed en uddybende mail med spørgsmål, så du har mulighed for at svare.

I henhold til Lov om spil § 24 kategoriseres et pyramidespil som et arrangement, hvor deltagelse kræver indsats af penge, deltagerne får stillet en økonomisk vinding i udsigt og at en sådan indtægt hovedsageligt stammer fra indsats fra deltagerne, der efterhånden indtræder i arrangementet.

[...]

Sammenfattet er der tale om fem punkter:

Deltagelse kræver et indskud/indsats

Deltagerne får stillet økonomisk vinding i udsigt

En sådan vinding stammer hovedsageligt fra indskud fra nye medlemmer

Der opfordres til vennehvervning

Arrangementet virker uoverskueligt for den enkelte deltager

Er det din opfattelse af Lyoness ikke overtræder nogle regler i henhold til lige præcis disse fem punkter?

[...]”

Monday Productions ApS sendte ved e-mail af 30. juli og 2. august 2013 yderligere spørgsmål til [Klager].

Af brev af 8. august 2013 fra [Klager] til Monday Production ApS fremgår det blandt andet:

”*Deltagelse kræver et indskud/indsats*

Nej det gør det ikke. Det koster ikke noget at blive medlem. [...] Hvis du ønsker at blive Premium medlem, med de ekstra fordele det giver, kan du enten handle for 150.000 kr. om året eller lave en forudbetaling til et kommende køb.[...]

Deltagerne får stillet en økonomisk vinding i udsigt?

[...] Når man handler hos Lyoness loyalitetspartnere [...] får man en økonomisk gevinst i form af rabat. Medlemmer kan også opnå en venskabsbonus på 0,5 % hvis nogle af de medlemmer de har anbefalet Lyoness til, handler i Lyoness.[...]

En sådan vinding stammer hovedsageligt fra indskud fra nye medlemmer?

[...] Alle betalinger fra medlemmer udgør indkøb og ordrer, alle beløb som bliver udbetalt til medlemmer repræsenterer bonusser genereret gennem shopping.

Der opfordres til vennehvervning?

Som I kan se i vores DO's and DON'Ts, som er tilgængelig for alle medlemmer og som er godkendt af Forbrugerombudsmanden, er vi meget opmærksomme på hvordan vores medlemmer anbefaler Lyoness videre til deres netværk.[...] Der står følgende i vores materiale:

Må jeg kontakte mine venner og familie med det formål af PROMOVERE Lyoness uden begrænsninger? Nej. Når du fortæller dine venner og familie om Lyoness, skal du overholde gældende lovgivning.

[...]

Arrangementet virker uoverskueligt for den enkelt deltager?

[...] Det du måske refererer til, er den lille del af vores medlemmer, som er Business Partners. De er Premium Medlemmer og opbygger deres egen Network Marketing Forretning (disse medlemmer udgør 4 %).

[...]

For de medlemmer, som ønsker at udvikle en forretning i netværks-marketing, leverer vi information og uddannelse, for at sikrer den bedste forståelse.

[...]”

Af brev af 8. august 2013 fra [Klager]s advokat til TV 2's advokat fremgår blandt andet:

”[...]

Ved et Premium-medlemskab er der således ikke tale om et pyramidisk opbygget system, hvor midler nedefra kastes op til de øverst placerede.

Premium-medlemmer adskiller sig fra almindelige medlemmer derved, at de ved at foretage en forudbetaling af kr. 15.000 til fremtidige køb, med det samme kan opnå de fordele, som et almindeligt medlem først kan opnå, når der er shoppet for kr. 150.000 hos loyalitetsparterne.

Herudover kan der opnås bonus, hvis premium-medlemmet også måtte ønske at anbefale Lyoness til nye medlemmer, men denne bonus er helt afhængig af handel eller forudbetalinger på varekøb, da alt omhandler varekøb og handel.

[...]

Når [Klager] under den skjulte optagelse benytter udtrykket ”kunstig omsætning”, så er det i betydningen, at der ved en forudbetaling foretages en indbetaling til brug for et fremtidigt varekøb, fx på samme måde som når en buspassager køber et klippekort hos Movia eller DSB.

[...]

Fortrydelsesregler

[...]

Således er et premium-medlem beskyttet af de forbrugerrettlige fortrydelsesregler, men efter fristudløb er der tale om en bindende aftale.

[...]

Sammenfattende skal det afvises, at konceptet kan sammenlignes med den type ”pyramidespil”, som er i strid med spillelovens § 24.

Jeg skal tilføje, at også SKAT baseret på en anonym anmeldelse for nylig har foretaget en vurdering af forholdet. Referatet af anmeldelsen fra SKAT vedlægges i kopi.

Lyoness advokat ("LEAD") har overfor mig oplyst følgende om sagens behandling:

Vedrørende anmeldelse af Lyoness til SKAT var sagsforløbet som følger: SKAT modtog en anmeldelse om, at Lyoness tilbyder pyramidespil, anmeldelsen er vedhæftet. Lyoness ønskede at besvare anmeldelsen, og Lyoness' advokat ringede derfor til SKAT for at meddele, at besvarelse ville ske inden for de næste uger. I forbindelse med den telefonsamtale oplyste SKATs medarbejder XXXXX, at hun havde været inde på Lyoness' hjemmeside og havde vurderet, at Lyoness' koncept er et indkøbsfællesskab og ikke et pyramidespil. XXXXX meddelte, at det ikke var nødvendigt at besvare anmeldelsen. SKAT har efter det oplyste ikke foretaget sig yderligere i sagen.

[...]

Der er tale om professionelt arbejde, hvor de juridiske kernepunkter er lagt frem for Forbrugerombudsmanden på en fuldstændig åben og objektiv måde.

[...]"

Af svaret af 14. august 2013 fra TV 2 fremgår blandt andet:

"[...]

På skjulte optagelser oplyses, at man får provision ved ny-hvervede medlemmers tegning af premium-medlemskab. [En repræsentant for Lyoness, navn slettet af Pressenævnet] oplyser, at "Lige nu tjener vi penge på at starte premium medlemmer op (...) Når du starter nogen op så genererer det jo til dig. Så der bliver udbetalt provisioner på de penge, der er blevet lagt som forudbetaling (...) Der er to måder at genere omsætning i Lyoness. Det ene er via reel omsætning ved at folk går rundt og handler. Men det kan vi ikke rigtig nu, men vi skal jo gerne tjene nogle penge i hele opbygningsfasen også", [Klager] siger således, at man "får en anderledes (...) kommission for at signe premium medlemmer op end du gør for almindelig shopping". Dette står i kontrast til det i dit brev af 8. august 2013 anførte, hvorefter det er udelukket at få bonus, medmindre der foretages et varekøb, [...]

Den liste over "do's and don'ts" som omtales i dit brev blev ikke efter i alt fire møder med henholdsvis [repræsentant for Lyoness] og [Klager] udleveret til den redaktionelle medarbejder, der købte sig ind i konceptet mod betaling af 18.750 kr.

[...]

Redaktionen mener i øvrigt ikke ved et i dit brev anførte om fortrydelsesret at have fået konkret svar på sit spørgsmål, om man kan få tilbagebetalt det i Lyoness indbetalte beløb for premium-medlemskabet betalte tilbage.

[...]"

Ved e-mail af 15. august 2013 gør [Klager]s advokat TV 2 og Monday Productions ApS opmærksom på, at [Klager]s adfærd ikke kan anses som et samtykke.

Af e-mailen af 15. august 2013 fra [Klager]s advokat til TV 2 fremgår blandt andet følgende:

"Penge tilbage?

[...] Der er for det første fortrydelsesret. For det andet er det således, at Premium-medlemmer opnår de indkøbsfordele, der for standard-medlemmer kun kan opnås ved varekøb på 150.000.

[...]

Forudbetalingen på varekøb kan – efter fortrydelsesperiodens udløb – ikke fordres tilbagebetalt, men, købes varer for 150.000, indgår forudbetalingen, som en del af varekøbet."

Udsendelsen "Operation X" blev vist den 22. august 2013. [Klager] klagede den 19. september 2013 over tilsidesættelse af god presseskik til TV 2. TV 2 afviste den 10. oktober 2013, at god presseskik var

tilsidesat. TV 2 tog stilling til de fremsendte klagepunkter (anvendelse af falsk identitet og optagelser foretaget med skjult kamera samt optagelser af konfrontationen af [Klager]).

[Klager]s klage er modtaget i Pressenævnet den 24. oktober 2013. Klagepunkterne i klagen til Pressenævnet er uddybet, ligesom der er tilføjet yderligere klagepunkter ved breve af 11. november og 3. december 2013. De nye klagepunkter vedrører navnlig brugen af anonyme kilder, Lyoness' aftaler med samarbejdspartenerne og retssagerne i Østrig.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager]s synspunkter

Advokat Bjarke Vejby har anført, at klagen indgives på vegne af [Klager] personligt.

Råoptagelser

I relation til optagelserne til brug for udsendelsen har advokaten anført, at da TV 2 ikke vil udlevere råoptagelserne til udsendelsen, bør deres henvisninger hertil ikke indgå i sagens behandling. Optagelserne er ifølge klager manipulerede. Han husker ikke at have udtalt sig som refereret af TV 2.

Skjulte optagelser

[Klager] er enig med TV 2 i, at emnet har samfundsmæssig relevans. Klager mener imidlertid ikke, at optagelserne indhentet med skjult kamera dokumenterer noget, der ikke allerede var tilgængeligt. [Klager] har heller ikke udtalt noget, der er i strid med de tilgængelige oplysninger eller sine kommentarer i øvrigt.

Udsendelsen angik et kritisk fokus på spørgsmålet om den juridiske afgrænsning mellem pyramidespil og legal Multi Level Marketing. Den samfundsmæssige interesse i at vise de skjulte optagelser af [Klager] overstiger imidlertid ikke [Klager]s legitime interesse i ikke at blive eksponeret personligt ved en sådan dokumentationsform på landsdækkende TV.

TV 2 har – trods manglende samtykke og efterfølgende protester fra [Klager] – vist skjulte optagelser af [Klager]. De skjulte optagelser er optaget af en såkaldt "muldvarp" under falsk identitet. Den skjulte optagelse blev forevist [Klager] og advokaten den 29. juli 2013. Over syv uger modsatte [Klager] sig visning af konfrontationen over for TV 2.

I 2012 blev [Klager] ansat som manager til at lede det dansk domicileret datterselskab af Lyoness-koncernen. [Klager] er dog ikke en kendt erhvervsperson og har ikke selv profileret sig i medierne. Han er en almindelig erhvervsaktiv borger, og der er derfor ikke udvidet adgang til at vise skjulte optagelser.

Det var i strid med de presseetiske regler, at TV 2 ikke slørede optagelserne af [Klager]. Det samme gælder offentliggørelsen af optagelserne af "konfrontationen". Uanset, at [Klager] har en ledende stilling, har det ingen samfundsmæssig relevans at udstille hans person.

Forud for indhentelsen af de skjulte optagelser har TV 2 ikke rettet henvendelse til Lyoness eller til [Klager] med henblik på at indhente svar på nogen af de spørgsmål, som emnet måtte kunne give anledning til, herunder om vilkår og vejledninger var blevet tilpasset. Der er således ingen oplysninger knyttet til de skjulte optagelser, som ikke tilgik TV 2, efter at de skjulte optagelser blev forelagt den 29. juli 2013. Hvis TV 2 havde spurgt, ville Lyoness have besvaret henvendelsen, hvad også den forudgående henvendelse til Forbrugerombudsmanden viser.

TV 2's brug af muldvarp (falsk identitet med skjult kamera) er anvendt uden et anerkendelsesværdigt journalistisk formål. TV 2 har fået ethvert spørgsmål besvaret inden offentliggørelsen af udsendelsen. Derudover blev TV 2's muldvarp gentagne gange opfordret til at deltage i en workshop, hvor bonusafregningssystemet ville blive gennemgået i detaljer.

[Klager] udtaler i udsendelsen som ikke-jurist:

"Du kan sagtens sige, at det er godkendt af forbrugerombudsmanden."

Udtalelsen er baseret på det forhold, at Lyoness i Danmark af egen drift rettede henvendelse til Forbrugerombudsmanden, før virksomheden blev påbegyndt, og i detaljer beskrev virksomhedens koncept for at sikre sig, at det var i overensstemmelse med dansk lovgivning. Forbrugerombudsmandens svar resulterede i, at "Do's and Don't's" blev tilpasset. Forbrugerombudsmanden bekræftede herefter, at virksomheden ikke var udtryk for pyramidespil. Denne brevveksling med Forbrugerombudsmanden er ikke omtalt i udsendelsen.

"Kunstig omsætning"

Det er ikke samfunds-/eller dokumentationsmæssigt relevant at vise klippet, hvor [Klager] anvender udtrykket "kunstig omsætning". TV 2 havde forinden modtaget [Klager]s kommentarer, nemlig at en forudbetaling til fremtidig varekøb er en "kunstig omsætning" i den forstand, at en forudbetaling for at blive Premium-medlem aldrig kan udløse bonus før forudbetalingen de facto er anvendt til varekøb. Der skal købes varer, før der kan opnås bonus.

TV 2 anvendte desuagtet den skjulte optagelse af [Klager]s bemærkning om "kunstig omsætning" til at opretholde en tese om, at det er nye medlemmers forudbetalinger, der begrunder bonusudbetaling, og ikke reelle varekøb, hvorfor der er tale om pyramidespil.

[Klager]s redegørelse for meningen med vendingen "kunstig omsætning" blev ikke nævnt i udsendelsen, hvilket er i strid med punkt A.4 i de vejledende regler for god presseskik.

TV 2 har anført, at konceptet bag Lyoness er svært at forklare på en forståelig måde. Konceptet fremgår af Lyoness' hjemmeside og er beskrevet i brev af 26. november 2012 til Forbrugerombudsmanden.

Det er rigtigt, at [Klager] under de skjulte optagelser giver udtryk for, at matematikken bag bonusberegningen, som håndteres af IT-systemet, er vanskelig at beskrive, men måtte TV 2 have ønsket oplysninger, som angik den matematiske beregningsmetode af bonus, har [Klager] været til disposition i syv uger, ligesom spørgsmål, som måtte blive stillet herom, ville blive og er besvaret før udsendelsen.

Der er endvidere henvist til Pressenævnets kendelse af 27. august 2013 i sag nr. 13-70-00492.

Konfrontationen – åbne optagelser

Herudover er der vist optagelser af [Klager], hvor studieværten ledsaget af et kamerahold springer ud fra et køkken til et lokale, hvor [Klager] befandt sig. Optagelserne blev ikke stoppet, selvom [Klager] protesterede. Ved visningen af optagelserne var de ikke sløret.

TV 2's fremlæggelse af konfrontationen kan ikke genkendes og er baseret på råbånd, som ikke er forelagt for [Klager] eller Pressenævnet. TV 2 anvendte en meget kraftig kamerabelysning, ligesom studieværten kom ind med en bakke med kager og et kamera, der pegede mod [Klager]. Denne fremtræden er grotesk.

Introduktionen til konfrontationen, hvor studieværten siger, at TV 2 "har arrangeret et møde" fordi "vi vil nemlig godt være sikre på at få direktøren i tale" er dybt krænkende og bringes på TV 2 i primetime på landsdækkende tv. [Klager] har på intet tidspunkt forud været kontaktet af TV 2 med henblik på et møde, og TV 2 kan derfor ikke tillade sig at fremstille [Klager] som en person, hvor det kun ved anvendelse af en falsk dækhistorie er muligt at få ham i tale. Det er i strid med de vejledende regler for god presseskik, punkt B.1.

Offentliggørelse af Pressenævnets kendelse

Advokat Bjarke Vejby har herudover anført, at såfremt [Klager] får medhold i klagen, forventes det, at kendelsens konklusion offentliggøres i anonymiseret form umiddelbart før en Operation X-udsendelse, medmindre der er et uacceptabelt langt tidsmæssigt ophold mellem udsendelserne. I så fald må offentliggørelse ske på en hverdag samme klokkeslæt, som Operation X normalt vises. Herudover ønskes det, at der oprettes et link til kendelsens konklusion på TV 2 Play og andre TV 2 medieplatforme, hvor udsendelsen kan ses.

2.2 TV 2' synspunkter

Klagefrist

TV 2 har ved advokat Asger Bagge-Jørgensen anført, at klagers bemærkninger af 11. november og 3. december 2013 indeholder nye klagepunkter. De nye klagepunkter er ikke indgivet rettidigt, jf. medieansvarslovens § 34, hvorfor Pressenævnet bør afvise at realitetsbehandle dem.

Råbånd

TV 2 har anført, at man af principielle grunde ikke ønsker at udlevere råbåndene til udsendelsen. TV 2 har imidlertid fremlagt en afskrift af optagelserne indhentet med skjult kamera. Heraf fremgår blandt andet følgende:

"Muldvarp: Men altså bare for, at jeg forstår det rigtigt, så er det, du fortæller mig nu her med de her guldkortholdere, så når jeg når op på de her 20 point pr. to måneder, så er det sådan set en provision af det kunstige køb, som du kaldte det, som går ud til mig?"

[Klager]: Ja, fordi så er der jo lige pludselig en masse mennesker, som har betalt nogle penge.

Muldvarp: De der 15.000 kroner?"

[Klager]: De penge bliver brugt til at udbetale en bonus til dig. Så du får altså en bonus, når du er i konstateret level 2. Så kan man sige, at når de arbejdere videre de her mennesker, så vil du langsomt rykke den her vej. Det er dybest set sådan filosofien er.

Muldvarp: Det er bare for at forstå det. Sådan som det er nu her, hvor vi er i begynderfasen her med guldkortholdere osv., osv. Jamen, så vil det være det, der genererer en udbetaling til os fra starten af. Når vi så kommer senere hen, når vi kommer hen til den omsætning, der er i de butikker, som generer penge til dig og mig.

[Klager]: Ja, men det kunne også godt være et af de her Premium-medlemmer, du har signet op, som har betalt det her depositum, går ud og køber et køkken."

Skjulte optagelser

TV 2 har anført, at baggrunden for den redaktionelle interesse var henvendelser fra uafhængige kilder vedrørende pyramidelignende strukturer i blandt andet Lyoness. Det var kendetegnende, at de pågældende kilder beskrev, at der bag den toneangivende offentlige markedsføring af Lyoness gemte sig et forretningskoncept, som havde en ganske anden karakter, og som de ikke kunne gennemskue.

På Lyoness' hjemmeside optræder et gratis "blåt kort", hvor bonusser er generet af varekøb. Der omtales dog også et premium-kort, som kan erhverves mod betaling af et betydeligt pengebeløb. Lyoness anfører flere gange i brev af 26. november 2012 til Forbrugerombudsmanden, at medlemskab i Lyoness er gratis. Ifølge kilderne blev man imidlertid hurtigt tilbudt det over for offentligheden mere diskret eksponerede Premium-medlemskab, der ikke var gratis, og som var vanskeligt at forstå. De pågældende kilder oplyste også, at de fik at vide, at det blå kort på nuværende tidspunkt var uinteressant.

At konceptet set med forbrugernes øjne kan være problematisk underbygges af, at formidleren kan have en personlig økonomisk interesse i, at forbrugeren, der oprindeligt henvendte sig vedrørende et gratis blå kort, tegner et Premium-medlemskab med en indbetaling på mange tusinde kroner.

I forbindelse med research af de omtalte forretningsmetoder må det anses for velbegrundet, at en redaktionel medarbejder giver sig ud for at være en potentiel kunde uden at præsentere sig som journalist, idet det ikke var praktisk muligt for at få Lyoness' markedsføring i en konkret kundesituation realistisk belyst på anden måde.

Redaktionen henvendte sig derfor (som potentiel kunde) inden udsendelsen til Lyoness og blev henvist til en repræsentant for Lyoness. De skjulte optagelser dokumenterer, at det blå kort, der på hjemmesiden fremtræder som hovedproduktet, ifølge Lyoness selv er mindre interessant. Der er således klar uoverensstemmelse mellem den offentlige fremtoning og reelle markedsføring bag lukkede døre.

Forud for selve programmets udsendelse blev der på TV 2 bragt foromtale, hvilket afstedkom mindst én uopfordret henvendelse fra en kilde, som understøttede den fremgangsmåde, der fremgik af de skjulte optagelser.

Der er tydelig indikation af, at fortjenesten for et medlem genereres af, at der hverves nye medlemmer, og at det er dér, det attraktive indtjeningspotentiale ligger, og ikke i – med repræsentantens ord – reel omsætning.

Indtjeningsmåden synes at stå i kontrast til det, som Lyoness oplyste overfor Forbrugerombudsmanden. TV 2 anser ikke Forbrugerombudsmandens skrivelse af 19. februar 2013 som en godkendelse af Lyoness' koncept.

For at sikre sig, at de skjulte optagelser med Lyoness' repræsentant ikke blot afdækkede en enkel sælgers ageren, rettede TV 2 telefonisk henvendelse til Lyoness' hovedkontor. TV 2 mødtes med administrerende direktør, [Klager].

I relation til konceptets overskuelighed havde [Klager] vanskeligt ved at forklare konceptet og anførte, at man "nærmest skal være professor i matematik".

Konfrontation – åbne optagelser

TV 2 har afvist, at god presseskik er tilsidesat ved at konfrontere [Klager] som sket. Han blev ikke opført på en privatadresse, men på et forretningssted, hvor han optrådte som direktør på et møde og kan ikke karakteriseres som krænkende.

TV 2 er opmærksom på, at et nej til at give interview skal respekteres, men det er efter TV 2's opfattelse ikke i strid med god presseskik at stille opfølgende spørgsmål efter et indledende "nej", når der rent faktisk gives indholdsmæssige svar af betydning for offentligheden. [Klager] besvarede i otte minutter en lang række relevante spørgsmål, og offentliggørelse af optagelserne anses ikke for at være i strid med god presseskik.

[Klager] har i øvrigt gennem hele forløbet været tilbudt at give et traditionelt interview, hvilket han imidlertid har afslået.

[Klager] er administrerende direktør for en virksomhed, der henvender sig til almindelige forbrugere, og han er filmet i forbindelse med udøvelsen af sin erhvervsvirksomhed. Han må derfor tåle offentlig eksponering, og det er uden betydning, at han ikke i forvejen er en kendt erhvervsperson. Der har derfor ikke været grundlag for at sløre hans identitet.

[Klager]s udtalelser skal ses i sammenhæng med repræsentantens udtalelser, men selv om udtalelserne anskues isoleret, får man belyst realiteten i hvervningen, hvor [Klager] ikke synes at være opmærksom på, hvordan et medlem anbefaler Lyoness videre i sit netværk.

[Klager] har selv anvendt terminologien "indskud" og "kunstig omsætning", hvilket står i kontrast til den efterfølgende betoning af reel handel som grundlag for indtjening.

Lyoness' reelle indtjeningsmulighed hviler på det indskud fra nye premium-medlemmer, der derved finansierer bonusudbetalingen. Bonusen hviler ikke på reelle varekøb.

Desuden blev Lyoness' "do's and don'ts" først tilgængelig på Lyoness' hjemmeside efter redaktionens henvendelse til Lyoness. Der henvises til skærmpoint af 20. juni og 15. august 2013, hvor listen på Lyoness.net først var tilgængelig ved sidstnævnte udskrift.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget: Martin Lavesen, Rasmus Emborg, Ulrik Holmstrup og John Meinert Jacobsen.

Pressenævnet bemærker indledningsvis, at det ligger uden for nævnets kompetence at pålægge et medie at udlevere råoptagelser. Det ligger ligeledes uden for Pressenævnets kompetence at tage stilling til om forbuddet mod pyramidespil i spilleloven (lov nr. 848 af 1. juli 2010 om spil) er overtrådt. Det henhører

under domstolene. Det bemærkes, at Forbrugerombudsmanden heller ikke ses at have taget stilling til lovligheden.

Klagens rettidighed

En klage over TV 2's tilsidesættelse af god presseskik skal først indgives til TV 2. Klagefristen er tolv uger efter offentliggørelsen, hvis offentliggørelsen er sket efter 1. januar 2014. Klage til Pressenævnet over TV 2's svar skal indgives senest tolv uger efter, at svaret er kommet frem til klager, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3. Før 1. januar 2014 var klagefristen i begge tilfælde fire uger. Da klagen angår forhold før 2014, var klagefristen fire uger.

Udsendelsen blev bragt den 22. august 2013. [Klager] har ved klagen til Pressenævnet udvidet sin klage med supplerende klagepunkter af 11. november og 3. december 2013. Da de nye klagepunkter ikke tidligere er indbragt for hverken TV 2 eller Pressenævnet, er de indgivet efter udløbet af klagefristen. De klagepunkter afvises derfor som for sene, jf. medieansvarslovens § 34, stk. 3. Derimod finder nævnet, at de underbyggende kommentarer til den oprindelige klage af 24. oktober 2013, der fremgår af brevene af 11. november og 3. december 2013, kan indgå i behandlingen.

Pressenævnet tager herefter blandt andet ikke stilling til klagepunkterne vedrørende brugen af anonyme kilder, Lyoness' aftaler med samarbejdspartnerne og retssagerne i Østrig.

God presseskik – skjulte optagelser

Pressenævnet finder det som udgangspunkt betænkeligt at bringe optagelser, indhentet ved skjult kamera, uden efterfølgende samtykke. En sådan fremgangsmåde kan kun være berettiget efter en nøje afvejning i hvert enkelt tilfælde af den samfundsmæssige interesse i forhold til den enkeltes krav på beskyttelse. Det er samtidig nævnets opfattelse, at offentlige personer må tåle en mere nærgående og kritisk omtale af deres forhold end andre.

Pressenævnet finder, at de salgs- og indtjeningsmetoder Lyoness – herunder direktør [Klager] – anvender, har samfundsmæssig interesse. Nævnet finder videre, at det kunne være vanskeligt at belyse forholdene omkring Premium-medlemskabet og bonusordningen knyttet hertil uden brug af skjult kamera. Nævnet har herved også lagt vægt på, at Premium-medlemskabet og den tilhørende bonus ikke var uddybet i henvendelsen til Forbrugerombudsmanden. Forretningsbetingelserne herfor var heller ikke offentligt tilgængelige, men krævede et login. I oplysningerne sendt til TV 2 har [Klager] lagt vægt på, at bonussen genereres via medlemmernes indkøb. Af optagelserne foretaget med skjult kamera fremgår det imidlertid, at man opnår en bonus for at hverve Premium-medlemmer. Nævnet finder således ikke anledning til at udtale kritik af TV 2 for at offentliggøre optagelserne indhentet med skjult kamera.

Nævnet finder heller ikke grundlag for at kritisere TV 2 for ikke at sløre [Klager], der er direktør i Lyoness' danske afdeling, ved offentliggørelsen af optagelserne indhentet med skjult kamera.

God presseskik – konfrontationen

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at meddelelser, der kan krænke privatlivets fred, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale. Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse, jf. punkt B.1.

I det konkrete tilfælde havde TV 2s muldvarp inviteret [Klager] til et forretningsmøde i en lejlighed under dække af at ville tale om Lyoness. Ved mødets start kom Operation X's vært ind i lokalet og gav sig til kende og oplyste, at TV 2 gerne ville lavet et interview. [Klager] afviste og bad om, at TV 2 i stedet sendte en e-mail. Inden han forlod lejligheden, svarede han alligevel på nogle spørgsmål. I den efterfølgende korrespondance med TV 2 gav han udtryk for, at han ikke ønskede optagelserne vist, men afviste samtidigt stille op til interview.

Sædvanligvis bør et medie acceptere, hvis en person afviser at medvirke ved en tv-optagelse. Der er imidlertid et misforhold mellem de officielle oplysninger om forretningsmodellen i det selskab, hvor [Klager] er direktør, og i de oplysninger, som fremkommer på de skjulte optagelser. Endvidere valgte

[Klager] under konfrontationen på en neutral lokalitet at svare på visse spørgsmål. Pressenævnet finder efter en samlet vurdering ikke grundlag for at kritisere TV 2 for at offentliggøre optagelsen fra konfrontationen.

Nævnet finder heller ikke øvrigt grundlag for at udtale kritik af TV 2.

Afgjort 30. april 2014